

Stenske poslikave na prenosnem nosilcu iz dvorca Križ pri Komendi

SAŠA SNOJ

Restavriranje 12 fragmentov

Razstava *Okras biljardne sobe* kustosinje Ane Pokrajac Iskra in Mestnega muzeja Ljubljana združuje restavriranje dvanajstih snetih stenskih poslikav Josefa Mayrja iz dvorca Križ pri Komendi. Za reševanje poslikav iz med vojno požganega dvorca je zaslužen predvsem Rajko Slapernik, ki je po snetju posamezne fragmente prenesel na nosilce, sestavljene iz mreže in lesenega okvirja, ter jih z obeh strani obdal z mavcem. Kljub togosti in veliki teži se razmeroma dobro obnesejo.

Zbirko poslikav, restavriranih med letoma 2020 in 2025, predstavljajo: dve alegoriji – *Pomlad* in *Jesen*, trije fragmenti – *Putto z lutnjo*, *Putto z girlando* in *Oznanjenje*, tri poslikave z žanrskim motivom (katerih provenienca ni potrjena), poslikava *Natura* ter dva fragmenta angelov, restavrirana na razstavišču. Konservatorsko-restavratorski postopki, izvedeni na vseh poslikavah, so zajemali odstranjevanje površinskih nečistoč, utrjevanje barvne plasti, injektiranje ometov z apnenimi materiali, menjavo neustreznih plomb, dopolnjevanje ozadja z mavcem, retušo, toniranje ozadja ter restavriranje lesenih okvirjev.

Slika 4, 5, 6 Žanrski prizori
Slika 7 Oznanjenje
(vse štiri nepotrjene provinience)

Zaradi poškodb sta izstopali dve poslikavi: *Jesen* in *Natura*. Poslikava *Jesen oz. Bakhanalije* je zaradi razpokanosti in posledičnih nivojskih premikov potrebovala nov nosilec. Po odstranitvi obstoječega nosilca je sledilo tanjšanje hrbtna in izdelava apneno-kazeinske armature hrbtna. Nivojske premike je bilo treba dodatno korigirati. Konstruiran je bil nov tip nosilca iz poliuretanske pene, armirane s poliestrom s steklenimi vlakni. Odlika takega nosilca je zmožnost izvedbe v večjih dimenzijah ter majhna teža. Inovativna uporaba uporabljenega materiala narekuje rešitev tudi za bodoče projekte. Nosilec je zaključen z okrasno aluminijasto letvico. Motiv na poslikavi je bil dobro ohranjen, le Bakha je nepovratno preslikal že Maks Koželj. Rekonstruirali smo manjši manjkajoči del.

Največja in najzanimivejša je freska z motivom *Nature oz. Laktacije* v izmeri 313 × 177 cm. V preteklosti je že bila restavrirana, a je bila zaradi zvijanja neposrečeno izdelanega nosilca težko prenosljiva. Hrbet smo ojačali z oporo iz mreže profilov Tuli, ki omogoča obešanje na steno ali namestitev nosilnih nog. S sprednje strani pa smo namestili nov, močnejši aluminijasti okvir. Vsa stara retuša je bila neustrezna, zato smo jo odstranili. Večji manjkajoči del smo rekonstruirali na podlagi odlične Steletove fotografije. Rekonstrukcija je bila nujna, saj je lakuna močno posegala v berljivost prizora. Vsi dodani elementi so reverzibilni.

Slika 1 Pomlad

Slika 2 Putto z girlando

Slika 3 Putto z lutnjo

Slika 8 Jesen ali Bakhanalije, na novem nosilcu

Slika 9 Natura ali Laktacija z rekonstrukcijo

Frescoes from Križ Manor near Komenda
Saša Snoj, self-employed, Slovenia

The exhibition *Billiard Room Décor*, curated by Ana Pokrajac Iskra, at the City Museum of Ljubljana presents 12 Josef Mayr's frescoes, rescued from the burned-down Križ Manor near Komenda. The collection, restored between 2020 and 2025, includes the allegories *Spring* and *Autumn*, several smaller frescoes, and the largest, *Nativity*. Restoration included cleaning and consolidation of painted layers, consolidation of plasters, retouching, restoration of wooden frames, and improvement of supports. *Autumn* was transferred to a new, lightweight PU foam support, while *Nativity* required reinforcement with aluminum Tuli profiles due to a past unsuccessful restoration. The missing sections of *Autumn* and *Nativity* were reconstructed based on the photographs by F. Stele.